คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

เรื่อง พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ศาลอาญากรุงเทพใต้ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายฟิลิป นิวสัน) ในคดีหมายเลขดำที่ ๔๕๓๑/๒๕๕๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องจำเลยในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจลงลายมือชื่อและประทับตราสำคัญของบริษัท ดาต้าแมท จำกัด (มหาชน) ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ในฐานความผิดร่วมกันเป็นนายจ้างไม่จ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างให้ถูกต้องและตามกำหนดเวลา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗๐ มาตรา ๑๔๔ และมาตรา ๑๕๘ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำเลยให้การปฏิเสธ

ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลอาญากรุงเทพใต้โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย” เป็นกรณีที่หากนิติบุคคลกระทำความผิดแล้ว บุคคลใดเป็นผู้สั่งการ หรือไม่สั่งการ หรือกระทำการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ หรือผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย โดยโจทก์

ไม่ต้องนำสืบว่าบุคคลดังกล่าวได้ร่วมกระทำความผิดด้วยหรือไม่ เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด ข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชนดังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๑ และเป็นการขัดหรือแย้งกับหลักนิติธรรมที่ว่า โจทก์ในคดีอาญาต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิด ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นกรณีเดียวกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕ ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐาน ขอให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลอาญากรุงเทพใต้เห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้ส่งความเห็นตามทางการเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ตามคำร้องมีประเด็นโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ซึ่งศาลอาญากรุงเทพใต้จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยมาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา

หรือจำเลยในคดีอาญาไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ให้แก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญาจนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการว่าจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยที่ดี และได้รับค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการให้นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กร ต้องปฏิบัติต่อกันและต่อรัฐ และเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานและสภาพการทำงานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงปฏิบัติต่อลูกจ้าง โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕ ได้ให้ความหมายของคำว่า “นายจ้าง” ไว้ว่า หมายถึง ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง (๑) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง (๒) ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย ดังนั้น นายจ้างจึงมีทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ อยู่ในหมวด ๑๖ ว่าด้วยบทกำหนดโทษ ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงกรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิด และการกระทำความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการไม่สั่งการ หรือการกระทำการ หรือการไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใด ๆ ที่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นก็ให้บุคคลที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการตามหน้าที่ดังกล่าว ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดที่นิติบุคคลกระทำด้วย เป็นบทบัญญัติที่กำหนดตัวบุคคลที่ต้องรับผิดในทางอาญาร่วมกับนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลสมมุติตามกฎหมาย ซึ่งไม่สามารถกระทำการใด ๆ ได้ด้วยตนเอง หรือไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกได้ หากปราศจากบุคคลผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้น อันเป็นการสอดคล้องกับความหมายของคำว่านายจ้างที่เป็นนิติบุคคลตามมาตรา ๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ถือเอาพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบ

ซึ่งก่อให้เกิดการกระทำความผิดของนิติบุคคลว่าต้องรับผิดในผลของการกระทำของตนเอง จึงมิใช่เป็นบทสันนิษฐานความผิดของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดไว้ก่อนตั้งแต่แรกเริ่มคดี หากแต่โจทก์ยังคงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ถึงการกระทำหรืองดเว้นกระทำตามหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวก่อนว่าเป็นผู้สั่งการ หรือไม่สั่งการ หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำและมีความผิดตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติไว้ หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทั่วไปของความรับผิดทางอาญาที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผลแห่งการกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการนั้นเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดและการกระทำหรืองดเว้นกระทำการนั้นต้องครบองค์ประกอบความผิด นอกจากนี้ เมื่อนิติบุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่า การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นจากการสั่งการ หรือการไม่สั่งการ หรือการกระทำการ หรือการไม่กระทำการของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น และภาระพิสูจน์การกระทำความผิดของบุคคลดังกล่าวยังคงต้องพิจารณาถึงมาตรฐานการพิสูจน์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงตามที่กฎหมายบัญญัติ และในกรณีที่มีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย และในระหว่างการพิจารณาของศาลหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นนั้น กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าจำเลยได้กระทำการอันเป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ส่วนประเด็นที่โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๕๕ นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มิใช่บทบัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานว่ากรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่แรกโดยที่ผู้กล่าวหาไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด ดังนั้น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ และพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ จึงเป็นคนละกรณีกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรัญ ภักดีธนากุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรูญ อินทจาร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเฉลิมพล เอกอุรุ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายชัช ชลวร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายนุรักษ์ มาประณีต	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุพจน์ ไข่มุกด์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย"

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด"

จึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติสันนิษฐานความผิดอันจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ในปัญหาดังกล่าว เห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทมาตราที่กำหนดความผิดของผู้ที่มีหน้าที่กระทำการแทนนิติบุคคล ในกรณีนิติบุคคลกระทำผิดและการกระทำผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำการ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการในอำนาจหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้สันนิษฐานไว้แต่แรกว่าผู้แทนนิติบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีความผิดไว้ก่อน โจทก์ยังคงต้องมีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของจำเลยว่า

เป็นผู้กระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นความผิดตามบทบัญญัติหรือเงื่อนไขที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้เพื่อให้ศาลรับฟังเสียก่อน ซึ่งเป็นกรณีที่ตรงกับหลักเกณฑ์ทั่วไปในคดีอาญา ที่จะสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และฝ่ายจำเลยก็มีสิทธินำสืบหักล้างได้เช่นเดียวกันกับคดีอาญาทั่ว ๆ ไป บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมาตรานี้ จึงไม่มีลักษณะที่มีผลเป็นการสันนิษฐานความผิดของจำเลยโดยโจทก์มิต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือเจตนาของจำเลยที่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล กรณีจึงแตกต่างกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้ว่าเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ เนื่องจากเป็นบทสันนิษฐานความผิดของกรรมการหรือผู้แทนของนิติบุคคลทุกคนในกรณีที่นิติบุคคลกระทำผิดบทกฎหมายในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน มาตรา ๑๕๘ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติไว้ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามิให้ต้องอยู่ในฐานะที่ถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่จะได้รับการพิสูจน์ความผิด บทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลไว้เป็นการทั่วไป ไม่จำต้องมีเงื่อนไขใด เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนี้ทันที เป็นบทกฎหมายพื้นฐานซึ่งมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชนที่ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาสากลที่ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่รัฐให้การรับรองแก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญาจนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และยังเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรมที่มุ่งต้องการให้ประชาชนในประเทศได้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขและเป็นธรรม

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการว่าจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยที่ดี และได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม รวมทั้งมาตรการที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรให้ต้องปฏิบัติต่อกัน รวมถึงการปฏิบัติต่อรัฐอีกด้วย และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เห็นได้ว่า ยังประกอบไปด้วย

บทบัญญัติในส่วนที่เป็นทั้งข้อห้ามและข้อบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมเป็นความผิดและได้รับโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีทั้งบทลงโทษในทางแพ่งและทางอาญา และด้วยเหตุที่เป็นกฎหมายที่มีโทษในทางอาญา การตีความในส่วนที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาจึงต้องตีความด้วยความระมัดระวัง จำต้องตีความตามลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ของกฎหมายไปพร้อม ๆ กันด้วย

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ กำหนดไว้ในหมวด ๑๖ บทกำหนดโทษ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือกระทำการของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย" บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งได้แก่ กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่กระทำผิดทางอาญาตามกฎหมายนั้น ต้องรับโทษในความผิดเดียวกันกับนิติบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย แม้จะเป็นบทบัญญัติที่เป็นโทษแก่จำเลยในทางอาญา แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติที่เป็นการวางข้อสันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำความผิดมาตั้งแต่แรกเริ่มคดีโดยที่โจทก์ไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดแต่เป็นบทกฎหมายที่ถือเอาพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้กระทำความผิดเป็นตัวตั้ง กล่าวคือ กรณีที่จะให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิดนี้ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ก่อนว่ากรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นมีส่วนกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการตามหน้าที่ทำให้เกิดการกระทำผิดของนิติบุคคลขึ้นนั่นคือ หากต้องการลงโทษกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลด้วยแล้วโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าบุคคลดังกล่าวมีส่วนกระทำผิดอยู่ด้วย ไม่ใช่เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไปยังกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลที่จะต้องพิสูจน์ให้ตนเองพ้นผิดแต่อย่างใด

อนึ่ง บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ นี้ เป็นคนละกรณีกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เพราะเป็นบทบัญญัติที่สันนิษฐานความผิดทางอาญาของจำเลยโดยอาศัยสถานะของบุคคลเป็นเงื่อนไข

อาศัยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายจรัญ ภักดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายจรูญ อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๓๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๒๑๑ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๑๕๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

ความเห็น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา มิให้ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่บุคคลนั้นกระทำความผิด และตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่มีความผิด ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญาและเป็นสิทธิพื้นฐานที่บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครอง

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ นั้น เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการว่าจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยอันดี และได้รับค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการให้นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรต้องปฏิบัติต่อกันและต่อรัฐ อีกทั้งเป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานและสภาพการทำงานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงปฏิบัติต่อลูกจ้าง และเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา โดยมาตรา ๑๕๘ อยู่ในหมวด ๑๖ เป็นบทกำหนดโทษ ที่บัญญัติให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ซึ่งการกระทำความผิดนั้นต้องเกิดขึ้นจากการกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมต้องรับโทษจากการกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ซึ่งตามหลักเกณฑ์ของคดีอาญาศาลจะพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้ การกระทำความผิดนั้น ต้องครบองค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติถึงกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ต่อเมื่อแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น และหากในกรณีที่มีความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ได้สันนิษฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคลตั้งแต่แรกเริ่มคดี หากแต่ผู้ที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดของนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น และผู้ที่ถูกกล่าวหายังมีโอกาสที่จะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่า ตนมิได้มีส่วนในการกระทำหรืองดเว้นกระทำการของนิติบุคคลได้อยู่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้น จึงมิอาจถือว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติที่สันนิษฐานว่า กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่แรก โดยที่ผู้กล่าวหาไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด และระหว่างการพิจารณาของศาล หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่นนั้น กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ส่วนกรณีที่ผู้ร้องโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ นั้น เห็นว่า กรณีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มิใช่บทบัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานว่า กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำความผิดตั้งแต่แรก โดยที่ผู้กล่าวหาไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด แต่สำหรับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ นั้น เป็นกรณีที่สันนิษฐานไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่ากรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิดด้วย จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มิได้มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายเฉลิมพล เอกอุรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ อยู่ในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๓๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดสิทธิพื้นฐานที่บุคคลทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๓๙ วรรคสอง นั้น กำหนดข้อสันนิษฐานความเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย (presumption of innocence) ไว้ ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นหลักการสากลอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคมระหว่างประเทศ และได้มีการบรรจุไว้ในตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับ อาทิ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ ๑๑ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อ ๑๔.๒ เป็นต้น

ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการจ้าง การใช้แรงงาน และการจัดสวัสดิการ

ที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อให้ผู้ทำงานมีสุขภาพอนามัยอันดีและได้รับค่าตอบแทนตามสมควร เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม รวมทั้งกำหนดมาตรการให้นายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรต้องปฏิบัติต่อกันและต่อรัฐ ทั้งกำหนดมาตรฐานการจ้างแรงงานและสภาพการทำงานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงปฏิบัติต่อลูกจ้าง พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติไว้ด้วย ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๑๕๘ ซึ่งอยู่ในหมวด ๑๖ บทกำหนดโทษ และการดำเนินคดีต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดียวกับคดีอาญาอื่น ๆ

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใดหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย” พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้สันนิษฐานความผิดของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตั้งแต่ต้น หากแต่ฝ่ายโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่า นิติบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิด โดยการกระทำของนิติบุคคลครบองค์ประกอบความผิด และการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ซึ่งผู้แทนนิติบุคคลดังกล่าวก็มีโอกาสที่จะนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานว่า ตนมิได้มีส่วนในการกระทำการหรืองดเว้นการกระทำการของนิติบุคคลได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ จึงถือไม่ได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติที่สันนิษฐานไว้ตั้งแต่ต้นว่า กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายโจทก์ไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิดแต่อย่างใด นอกจากนั้น ระหว่างการพิจารณาของศาลหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ก็ยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิด จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ

เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ แล้วนั้น เห็นว่า กรณีทั้งสองไม่เหมือนกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ มิใช่บทบัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานตั้งแต่ต้นว่า กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำความผิด โดยที่โจทก์ไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด แต่กรณีพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ นั้น เป็นกรณีที่สันนิษฐานตั้งแต่ต้นแล้วว่า กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นได้กระทำความผิด โดยที่ฝ่ายโจทก์ ไม่จำต้องพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด ภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ถูกผลักไปให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ และบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นทั้งหมดทุกคน พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ กับพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ จึงไม่เหมือนกัน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายเฉลิมพล เอกอุรุ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายชัช ชลวร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ ว่าด้วยสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์มุ่งให้การใช้แรงงานลูกจ้างเป็นไปอย่างเป็นธรรม โดยมีบทบัญญัติที่สำคัญได้แก่ บทบัญญัติว่าด้วยการใช้แรงงานทั่วไปบัญญัติคุ้มครองในเรื่องเวลาทำงาน เวลาพัก วันหยุด วันลา ค่าตอบแทนในการทำงาน สวัสดิการและความปลอดภัยในการทำงานของลูกจ้าง การควบคุมการใช้แรงงาน รวมตลอดถึงเงินทดแทนการสงเคราะห์ลูกจ้าง ค่าชดเชยและค่าชดเชยพิเศษด้วย และมีบทบัญญัติว่าด้วยการใช้แรงงานหญิงและการใช้แรงงานเด็กให้ได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษเพิ่มขึ้นจากการใช้แรงงานทั่วไปโดยคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย และชื่อเสียง และหากมีการกระทำฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติฉบับนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับบทกำหนดโทษอยู่ในหมวด ๑๖ มาตรา ๑๔๔ ถึงมาตรา ๑๕๙ โดยมาตรา ๑๕๘บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองแรงงานแล้วเห็นว่า กฎหมายฉบับนี้มุ่งสร้างความเป็นธรรมในสังคมในด้านการใช้แรงงาน เป็นบทบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง สิทธิและหน้าที่ของนายจ้างและลูกจ้าง อาทิเช่น การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการทำงานที่ลูกจ้างพึงได้รับ เวลาทำงาน ค่าตอบแทน ความปลอดภัยของสถานที่ทำงาน สวัสดิการและการสงเคราะห์เป็นต้น เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ และเมื่อการใช้แรงงานมีคุณภาพก็จะนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม และความสงบเรียบร้อยของประชาชน พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของนายจ้างไว้ในมาตรา ๕ ว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงาน โดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง (๑) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง (๒) ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย จากการที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ ประสงค์คุ้มครองลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจ กฎหมายจึงกำหนดให้นายจ้างรวมถึงนายจ้างที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ไม่ละเลย หรือไม่งดเว้นกระทำการในหน้าที่ หากฝ่าฝืนต้องรับผิดทางอาญา ความรับผิดทางอาญาที่กฎหมายคุ้มครองแรงงานบัญญัติไว้เป็นมาตรการในเชิงป้องปรามและป้องกันมิให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองประโยชน์ของลูกจ้างที่ใช้แรงงานอันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อนายจ้างโดยตรงด้วย เมื่อกรณีที่มีผู้กระทำความผิดและผู้กระทำเป็นนิติบุคคล โดยการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ และเมื่อพิจารณามาตรา ๑๕๘ ตามหลักความรับผิดทางอาญาของบุคคลแล้วเห็นว่า ในส่วนองค์ประกอบภายนอกของมาตรา ๑๕๘ ได้แก่ (๑) ผู้กระทำ คือ บุคคลใด กรรมการผู้จัดการซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องกระทำหรือบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล (๒) การกระทำ คือ การสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด และการงดเว้นการกระทำโดยการไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล และ (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล คือ การกระทำของผู้กระทำมีผลให้นิติบุคคลมีการกระทำความผิด ส่วนองค์ประกอบภายใน

ได้แก่เรื่องของเจตนา ซึ่งโดยหลักบุคคลต้องรับผิดทางอาญาเมื่อกระทำโดยเจตนา ซึ่งผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำ เว้นแต่จะกระทำโดยประมาทซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้แจ้งชัดว่าต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคแรก กรณีตามมาตรา ๑๕๘ เป็นความรับผิดทางอาญาที่ผู้กระทำอาจรับผิดจากการกระทำโดยเจตนา หรือการกระทำโดยไม่มีเจตนา กล่าวคือ การกระทำโดยการสั่งการหรือการกระทำของบุคคลใด หรือการกระทำโดยงดเว้นโดยการไม่สั่งการหรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล เป็นการกระทำโดยมีเจตนาก่อให้เกิดความผิดต่อกฎหมายคุ้มครองแรงงานโดยตรงและไม่ต้องพิจารณาหลักความรับผิดในเรื่องตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนจากการกระทำในฐานะส่วนตนอีกด้วย และมีกรณีที่ผู้กระทำไม่ได้มีเจตนามุ่งประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล หากแต่นิติบุคคลนั้นมีการกระทำความผิด บุคคลตามมาตรา ๑๕๘ ก็ต้องรับผิด ความผิดในส่วนหลังนี้เป็นบทบัญญัติหลักการเดียวกันกับหลักความรับผิดโดยเด็ดขาดหรือโดยเคร่งครัด ซึ่งหมายความว่าแม้ไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด แต่ผู้กระทำต้องมีการกระทำตามมาตรา ๑๕๘ อันเป็นหลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป ลักษณะขององค์ประกอบภายในของความผิดตามมาตรา ๑๕๘ เช่นนี้มีผลทำให้การกระทำที่มีเจตนาและไม่มีเจตนาของบุคคลต้องรับผิดในทางอาญามีอัตราโทษเช่นเดียวกัน โดยโจทก์มีหน้าที่พิสูจน์ความผิดเพียงว่ามีผู้กระทำและการกระทำนั้นมีความสัมพันธ์กับผลของการกระทำได้แก่ความผิดของนิติบุคคล ซึ่งเป็นการยกเว้นการพิสูจน์เจตนาของบุคคล อย่างไรก็ดี การกำหนดความรับผิดทางอาญาของบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ ในลักษณะดังกล่าวนี้มิใช่เรื่องของความรับผิดทางอาญาของบุคคลจากการกระทำของบุคคลอื่นโดยการสันนิษฐานว่า กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นมีความผิดเพราะมีการกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดขึ้นแล้วบัญญัติให้บุคคลมีความรับผิดทางอาญาเพราะสถานะของบุคคล ดังเช่นบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๔ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๕ ว่า ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง ที่มีหลักการเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลมิให้ได้รับความกระทบกระเทือนจากการดำเนินคดีอาญาโดยปราศจากเหตุอันควร แต่โดยที่ความรับผิดทางอาญาของบุคคลตามมาตรา ๑๕๘ เป็นการกำหนดให้บุคคลรับผิดทางอาญาจากการกระทำความผิดของบุคคลนั้นเอง ไม่ใช่การสันนิษฐานให้บุคคลต้องรับผิดแล้วให้บุคคลนั้นมีภาระในการพิสูจน์ว่าตนเองไม่ได้กระทำความผิด หากแต่มีการพิสูจน์การกระทำของบุคคลอันเป็นองค์ประกอบของความผิดก่อน

จึงไม่ใช่กรณีการดำเนินคดีอาญากับบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้โดยปราศจากเหตุอันควร ดังนี้ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๘ จึงไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญต่อสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของบุคคลตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายชัช ชลวร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายนุรักษ์ มาประณีต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ บัญญัติว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

พิเคราะห์แล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ วางหลักไว้ว่า กรณีมีการกล่าวหาว่าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลและการกระทำความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำในอำนาจหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เห็นว่า

บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้สันนิษฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคลตั้งแต่มีคดีเกิดขึ้น แต่ผู้กล่าวหาและโจทก์ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่านิติบุคคลเป็นผู้กระทำผิด และความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการในอำนาจหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นเสียก่อน หากพิสูจน์ได้ดังกล่าวบุคคลเหล่านั้นจึงจะต้องรับผิดเช่นเดียวกับนิติบุคคล มาตรา ๑๕๘ มิได้บัญญัติที่เป็นข้อสันนิษฐานว่ากรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น เป็นผู้กระทำผิดตั้งแต่แรก อันมีผลให้เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ไปยังกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินงานของนิติบุคคล

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายนุรักษ์ มาประณีต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมาตรา ๓๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญา มิให้ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่บุคคลนั้นกระทำความผิด และตราบเท่าที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่มีความผิด ดังนั้น จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำผิดมิได้ ซึ่งเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญา และเป็นสิทธิพื้นฐานที่บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครอง หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๑๑ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. ๑๙๖๖ ข้อ ๑๔ และข้อ ๑๕

สำหรับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๐๓ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๕ เพื่อให้ข้อกำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน การกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ให้มีความเป็นธรรมและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีบทกำหนดโทษหากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้ ทั้งนี้ มาตรา ๑๕๘ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๖ บทกำหนดโทษ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

เกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย”

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ แล้วเห็นว่าเป็นบทที่บัญญัติถึงกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดและหากการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการไม่สั่งการ หรือเกิดจากการกระทำ หรือไม่กระทำการของบุคคลในฐานะที่ต้องกระทำในนามของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล ให้ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดตัวบุคคลผู้ที่จะต้องรับผิดในทางอาญาร่วมกับนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลสมมุติขึ้นตามกฎหมาย นิติบุคคลจะไม่สามารถกระทำการใด ๆ ได้ หรือไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกได้เลยหากปราศจากบุคคลผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของมาตรา ๕ ที่บัญญัติว่า “นายจ้าง หมายความว่าผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง (๑) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง (๒) ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย”

โดยหลักการบุคคลที่ศาลจะพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด จะต้องมีการนำสืบพยานหลักฐานให้สิ้นสงสัยในเหตุ ๒ ประการ คือ ประการแรก มีการกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดขึ้นจริงหรือไม่ และประการที่สอง จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้นจริงหรือไม่ ทั้งนี้ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติไว้ นอกจากนี้ มาตรา ๑๗๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันยังได้บัญญัติถึงการสืบพยานหลักฐานในความผิดทางอาญาว่า ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้องอีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เมื่อดำเนินการแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ และเมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งต้องการอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ แล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

ในคดีอาญามีหลักกฎหมายอยู่ว่า บุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อโจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิด ถ้าจำเลย

ให้การปฏิเสธ ภาระการพิสูจน์ย่อมตกอยู่แก่โจทก์เสมอ โจทก์จึงมีหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบก่อน เพื่อให้ศาลได้เห็นว่าในคดีดังกล่าวมีการกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเกิดขึ้นจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น จะมีข้อยกเว้นก็เฉพาะกรณีที่จำเลยให้การยอมรับตามฟ้องโจทก์ แต่อ้างเหตุบรรเทาโทษ เช่น กระทำด้วยความจำเป็นหรือวิกลจริต หรือเหตุลดหย่อนโทษ เช่น กระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ และกรณีที่กฎหมายสันนิษฐานเบื้องต้นไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ มาตรา ๖ ที่บัญญัติว่า ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย ฯ ทั้งสองกรณีนี้ภาระการพิสูจน์ย่อมตกอยู่แก่จำเลย

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ แล้วเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้เป็นบทที่สันนิษฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคลตั้งแต่แรกเริ่มคดี หากแต่โจทก์ก็ยังคงต้องพิสูจน์ให้ศาลได้เห็นว่า นิติบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดเสียก่อน ซึ่งในการพิสูจน์ความผิดของนิติบุคคลนั้นเนื่องจากนิติบุคคลเป็นบุคคลสมมุติขึ้นตามกฎหมายดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ดังนั้นการพิสูจน์ความผิดของนิติบุคคล โจทก์ก็ย่อมจะต้องพิสูจน์จากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใดหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นนั่นเอง และเมื่อฝ่ายโจทก์ได้นำพยานหลักฐานเข้าสืบให้ศาลได้เห็นความผิดแล้ว ฝ่ายจำเลยคือนิติบุคคล ซึ่งหมายถึงกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ก็สามารถนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ถึงความบริสุทธิ์ได้อย่างเต็มที่การต่อสู้คดีของนิติบุคคลจึงเป็นการต่อสู้คดีของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นไปด้วยในคราวเดียวกัน เพราะถือเสมือนเป็นบุคคลคนเดียวกัน หาใช่เป็นกรณีที่ฝ่ายโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นความผิดของนิติบุคคลแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบว่าผู้แทนนิติบุคคลดังกล่าวได้กระทำความผิดด้วยหรือไม่ ดังที่ผู้ร้องโต้แย้ง

พิจารณาแล้วจึงเห็นว่า กรณีมิใช่การสันนิษฐานความผิดของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นไว้ก่อน ที่จะเป็นการขัดต่อหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดอาญา และขัดต่อสิทธิพื้นฐานที่บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครอง อันจะเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๖ **เรื่องพิจารณาที่ ๔๓/๒๕๕๕**

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยบัญญัติว่า ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด บทบัญญัติมาตรา ๓๙ วรรคสอง นี้ มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มีความผิดจนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่บุคคลทั้งหลายย่อมไม่ถูกลงโทษหากไม่ได้กระทำการอันผิดกฎหมาย และโจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา และต้องพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบความผิด

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง ลูกจ้าง และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับนายจ้าง ลูกจ้าง และการกำหนดมาตรการของรัฐเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริมสภาพการทำงานที่เกี่ยวกับการกำหนดวัน เวลาทำงาน วันหยุด ค่าจ้าง ความปลอดภัย สวัสดิการในการทำงาน รวมถึงกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เพื่อให้มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์และความมั่นคงแก่นายจ้าง ลูกจ้าง สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนมีความมุ่งหมายให้มีการใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาและมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุการณ์ต่าง ๆ อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ลูกจ้าง เป็นการคุ้มครองและอำนวยประโยชน์แก่ลูกจ้าง มิให้เกิดความระส่ำระสายในเศรษฐกิจของประเทศและความสงบสุขของบ้านเมือง

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕ ได้บัญญัติคำว่า "นายจ้าง" หมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายความรวมถึง (๑) ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำงานแทนนายจ้าง (๒) ในกรณีที่นายจ้างเป็นนิติบุคคลให้หมายความรวมถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลและผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลให้ทำการแทนด้วย ดังนั้น นายจ้างจึงแยกเป็นนายจ้างที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ส่วนความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลนั้นย่อมมีความรับผิดทางอาญาเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่ความผิดซึ่งโดยสภาพจะพึงกระทำได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดาเท่านั้น ในกรณีนี้ผู้รับผิดทางอาญาคือผู้บริหาร ซึ่งหมายถึงกรรมการผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นได้กระทำไปตามกรอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล และนิติบุคคลนั้นได้ประโยชน์จากการกระทำนั้น นอกจากนี้ผู้แทนนิติบุคคลยังต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวอีกด้วย การแสดงเจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๐ วรรคสอง ดังนั้น ความผิดที่นิติบุคคลกระทำ จึงมีที่มาจากผู้แทนนิติบุคคลอันเป็นบุคคลธรรมดา เมื่อผู้แทนนิติบุคคลแสดงเจตนาอันใดซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการของการดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคล เจตนานั้นก็ผูกพันและต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั้นเอง นิติบุคคลจึงรับผิดทางอาญาได้ในกรณี (๑) มีกฎหมายบัญญัติโดยตรงให้นิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญา (๒) กฎหมายบัญญัติให้นิติบุคคลต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่นซึ่งนิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบ (๓) กรณีไม่มีกฎหมายบัญญัติโดยตรงให้นิติบุคคลต้องรับผิด หรือต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดต่อเมื่อความผิดอาญานั้นได้กระทำไปในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลนั้น ๆ และนิติบุคคลได้ประโยชน์จากการกระทำนั้นแล้ว

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ เป็นบทบัญญัติให้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการ หรือการกระทำของบุคคลใด หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นด้วย ดังนั้น การกระทำของนายจ้างที่เป็นนิติบุคคลตามมาตรานี้มี ๔ กรณี คือ (๑) การสั่งการ (๒) การกระทำของบุคคลใด (๓) การไม่สั่งการ (๔) การไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวนี้จึงมีความผิดและต้องรับโทษสำหรับความผิดที่เกิดจากการกระทำนั้น ๆ บทบัญญัติมาตรา ๑๕๘ จึงเป็น

การบัญญัติถึงการกระทำความผิดและนิติบุคคลต้องรับผิด และกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลเหล่านั้น ต้องรับผิดด้วยจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้องเพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้สั่งการหรือกระทำการ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการที่ต้องกระทำอันทำให้นิติบุคคลกระทำความผิดจึงต้องรับผิดในการกระทำนั้น เนื่องจากเป็นผู้แทนและตัวแทนของนิติบุคคลและการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการกระทำของบุคคลเหล่านั้นโดยตรง และโจทก์ต้องมีภาระการพิสูจน์ว่านิติบุคคลนั้นกระทำความผิดและบุคคลที่เป็นจำเลยนั้นได้มีส่วนในการสั่งการ หรือกระทำการ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันจำเป็นต้องกระทำ

บทบัญญัติดังกล่าวจึงมิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำหรือเจตนาของกรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งต้องรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นว่า มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลหรือไม่ ประกอบกับเมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ แล้ว เห็นว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรานี้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกรณีว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้อย่างชัดเจน ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ บัญญัติให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลใดที่สั่งการ หรือกระทำการ หรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันทำให้นิติบุคคลกระทำความผิดและบุคคลเหล่านั้นต้องรับผิดด้วย แต่เจ้าพนักงานตามกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอนยังมีหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์ว่านิติบุคคลกระทำความผิดโดยผู้แทนและบุคคลเหล่านั้นซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคลกระทำความผิดด้วย จึงมีหลักการที่สอดคล้องกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ วรรคสอง

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ